

JAARVERSLAG 2019 EN JAARPLAN 2020

Colofon

Rekenkamer Den Haag

Leden

De heer Watze de Boer (voorzitter tot 1 november 2019)
De heer Manus Twisk (voorzitter vanaf 7 november 2019)
Mevrouw Pauline Reeuwijk (lid en plaatsvervangend voorzitter)
De heer Wicher Schönau (lid)

Medewerkers stafbureau 2019

Arjan Wiggers (secretaris)
Thijs Bosma (senior onderzoeker en plaatsvervangend secretaris)
Rosa Ridderhof (senior onderzoeker)
Juliette van Adrichem (onderzoeker)
Katelijne Brongers (onderzoeker vanaf augustus 2019)
Coen Eisma (onderzoeker)
Souhaib ben Kchouh (onderzoeker)
Rutger Smit (onderzoeker tot en met juli 2019)
Mylena Willemsen (onderzoeker/senior managementassistent)

Contactgegevens

Rekenkamer Den Haag
Postbus 16079
2500 BB Den Haag
T: 070 353 2048

Bezoekadres

Stadhuis Gemeente Den Haag
Spui 70
2511 BT Den Haag

Datum

31 maart 2020

Fotografie

Foto omslag: Nationale beeldbank / Swiers

Ontwerp

Studio Buffalo
Fenêtre BV

Copyright

De informatie, inclusief beeldmerken, logo's en fotomateriaal zijn wettelijk beschermd. Niets uit de teksten of grafische voorstellingen uit het jaarverslag van Rekenkamer Den Haag mag zonder schriftelijke toestemming van Rekenkamer Den Haag worden verspreid en/ of verveelvoudigd. Gebruik van de informatie voor persoonlijke doeleinden is toegestaan. Citeren is alleen toegestaan met bronvermelding.

REKENKAMER DEN HAAG

JAARVERSLAG 2019 EN
JAARPLAN 2020

Jaarverslag 2019 & Jaarplan 2020

RIS 305039

VOORWOORD

Het jaar 2019 werd gekenmerkt door roerige periodes in de politiek. De nasleep van de Vreugdevuren en de wisselingen in het college van B&W zijn van grote invloed geweest op het jaar 2019. Dit had ook invloed op het werk van de rekenkamer. Mede daardoor is de opvolging van onze publicaties over het Economisch beleid en de publicatie over de tarieven op de Haagse Markt lang bij de raad blijven liggen en heeft dat ertoe geleid dat ons raadsvoorstel van juli 2019 over de Haagse Markt nog niet is behandeld.

Het jaar 2019 betekende voor de rekenkamer ook een wisseling in het voorzitterschap. Met enthousiasme ben ik vanaf november 2019 als de nieuwe voorzitter aan de slag gegaan. Ik dank de gemeenteraad voor het vertrouwen dat bij mijn benoeming is uitgesproken. De dynamiek in de gemeente Den Haag is ongekend; de stad is dankzij de vele inwoners, bedrijven en instellingen volop in beweging. Maar dat kan ook van het gemeentebestuur worden gezegd. Zij hebben het mandaat om richting te geven en uit te voeren. Ik vind onze missie geslaagd als de rekenkamer door kritisch onderzoek naar het gevoerde bestuur, daar waar nodig de vinger op de zere plek legt. Dan uitvoerbare aanbevelingen doet en daarmee bijdraagt aan de verbeteringen die voor Den Haag nodig zijn. En dat kan gezien onze onafhankelijkheid en deskundigheid.

Het overgrote deel van 2019 hanteerde mijn voorganger, de heer Watze de Boer, de voorzittershamer. Met zijn inzet en overtuiging heeft hij de afgelopen 6 jaar een belangrijke rol gespeeld om van de rekenkamer een voor de gemeente Den Haag volwaardige rekenkamer te maken. Wij zijn hem daar dankbaar voor. Op dat fundament kunnen wij verder bouwen.

Naast het jaarverslag is tevens een jaarplan opgenomen. Als wij naar het komend jaar kijken is de onzekerheid echter enorm groot. Het corona-virus heeft in hele korte tijd een ongekennde en nauwelijks te bevatten crisis teweeg gebracht. Net als bij het gemeentebestuur en de ambtelijke organisatie heeft dit grote impact op onze leden en medewerkers en het functioneren van de rekenkamer als geheel. In ons werk zijn wij afhankelijk van de ambtelijke organisatie. Het is zeer begrijpelijk dat daar op dit moment de prioriteiten bij de meest cruciale processen worden gelegd, zoals een fors toenemende druk op de bijstand, het behouden van zorgcontinuïteit en het opstellen van noodverordeningen. Het is nu nog ongewis hoe lang deze situatie zal aanhouden.

De rekenkamer zal voor wat betreft het aanleveren van informatie, het houden van interviews en de feitelijke en bestuurlijke wederhoorprocedures met de ambtelijke organisatie in contact treden en voor een ieder acceptabele en werkbare afspraken maken. Ook voor wat betreft het publiceren van onze rapporten zullen we extra aandacht besteden aan een passende timing.

H.A. (Manus) Twisk
voorzitter

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	4
Jaarverslag 2019	6
1 Wat hebben we gedaan en bereikt?	7
1.1 Inleiding	7
1.2 Stand van zaken jaarplan 2019	7
1.3 Afgeronde onderzoeken	8
1.4 Lopende onderzoeken	11
1.5 Verkenningen	13
1.6 Navolging op afgeronde onderzoeken	15
1.7 Wet toezicht accountantsorganisaties	15
1.8 Visitatie Rekenkamer Den Haag	16
1.9 Meerjarenstrategie 2017 – 2020	16
1.10 Activiteiten leden rekenkamer	17
1.11 Overige activiteiten	17
2 Wat heeft het gekost?	18
2.1 Toelichting per post	19
2.2 Urenbesteding	20
Jaarplan 2020	21
1 Wat willen we bereiken?	22
2 Wat gaan we daarvoor doen?	24
2.1 Onderzoeken	26
2.2 Kortlopende onderzoeken	28
2.3 Monitoring raadsbesluiten n.a.v. rekenkameronderzoek	29
2.4 Opvolgingsonderzoeken	29
3 Wat gaat dat kosten?	30

JAARVERSLAG 2019

Inleiding

De Rekenkamer Den Haag brengt verslag uit van de activiteiten in 2019. Wij leggen hiermee verantwoording af over ons handelen en geven inzicht in de manier waarop we de door ons ter beschikking gestelde middelen hebben besteed. In de hiernavolgende hoofdstukken zijn onze activiteiten nader weergegeven, waarbij het volgende stramien wordt gevolgd:

- Wat hebben we gedaan en bereikt?
- Wat heeft het gekost?

1 WAT HEBBEN WE GEDAAN EN BEREIKT?

1.1 Inleiding

In deze paragraaf gaan we in op de activiteiten en resultaten van 2019. In ons Jaarplan 2019 (RIS302174) is een overzicht opgenomen van de voorgenomen activiteiten voor 2019. Aan de hand daarvan lichten we per onderwerp toe wat de stand van zaken is.

1.2 Stand van zaken jaarplan 2019

In de hiernavolgende tabel wordt per onderzoek aangegeven wat de oorspronkelijke planning was en wat de huidige stand van zaken is. Waar van toepassing is ook een toelichting opgenomen. Na de tabel wordt per onderzoek een uitgebreidere toelichting gegeven op wat we hebben gedaan en bereikt.

Onderwerp	Oorspronkelijke planning	Stand van zaken	Toelichting
Onderzoek Economisch beleid	Publicatie 2 ^e kwartaal 2019	Gepubliceerd op 18 april 2019	Conform planning
Onderzoek Tarieven van de Haagse Markt	Publicatie 2 ^e kwartaal 2019	Gepubliceerd op 18 juli 2019	Latere publicatie vanwege lange wederhoorprocedures
Onderzoek Onderwijs- en Cultuurcomplex	Publicatie 3 ^e kwartaal 2019	Publicatie verwacht 2 ^e kwartaal 2020	Diverse oorzaken, zie nadere toelichting in paragraaf 1.4
Onderzoek Participatiewet – begeleiding van jongeren	Publicatie verwacht 2 ^e kwartaal 2020	Publicatie verwacht 2 ^e kwartaal 2020	Conform planning
Onderzoek Handhaving in de openbare ruimte	Publicatie verwacht 2 ^e kwartaal 2020	Publicatie verwacht 2 ^e kwartaal 2020	Conform planning
Onderzoek Geheimhouding op bestuurlijke stukken	Publicatie verwacht eind 2 ^e kwartaal 2020	Publicatie verwacht 2 ^e kwartaal 2020	Conform planning
Verkenning Sturen op woningbouw	Start 3 ^e kwartaal 2019	Verkenning gestart 1 ^e kwartaal 2020	Vertraagd vanwege prioriteit aan de lopende onderzoeken
Verkenning Jeugdzorg	Start 4 ^e kwartaal 2019	Afgerond in het 4 ^e kwartaal van 2019	Naar aanleiding van de verkennig is 10 januari 2020 een onderzoek naar de Jeugdhulp H10 gestart
Verkenning Energiestransitie	Continue	Afronding verwacht 1 ^e kwartaal 2020	
Navolging op afgeronde onderzoeken	Wanneer van toepassing	Reactie actieplan maatschappelijke opvang: publicatie 14 januari 2019 Subsidies: geen publicatie	Opgenomen in het jaarverslag 2018 (RIS 302174) Vanuit het college zijn geen stukken gepubliceerd naar aanleiding van het raadsbesluit over subsidies
Brief betrouwbaarheidsbeoordeling plaatsvervangend directeur GAD	N.v.t.	Publicatie 3 september 2019	Taak voortvloeiend uit de Wet toezicht accountantsorganisaties

Tabel 1. Stand van zaken geplande activiteiten uit het Jaarplan 2019

1.3 Afgeronde onderzoeken

‘Tel uit je winst’, onderzoek naar het Economische beleid van de gemeente Den Haag

Wat hebben we gedaan?

De rekenkamer heeft onderzoek gedaan naar het economisch beleid op de twee strategische lijnen Stedelijke economie en Kenniseconomie in de coalitieperiode 2014-2018. Voor de beantwoording van de onderzoeksvragen is naast een algemene analyse van het economisch beleid, gebruik gemaakt van vier casussen die vallen onder de twee genoemde strategische lijnen, namelijk: ‘Toerisme’, ‘Scheveningen-Haven’, ‘Veiligheidscluster’ en ‘Impact Economy’. De rekenkamer heeft zich bij de beoordeling van het economisch beleid gericht op de kwaliteit van de formulering van dit beleid en de onderbouwing hiervan. Of het beleid zich voor Den Haag richt op de juiste zaken, is door de rekenkamer niet beoordeeld. Het feitenrapport evenals de conclusies en aanbevelingen zijn op 18 april 2019 gepubliceerd in het rapport ‘Tel uit je winst’.

Wat hebben we bereikt?

In haar bestuurlijke reactie van maart 2019 op ons rapport gaf het college aan dat de ‘waardevolle aanbevelingen’ van de rekenkamer ter harte worden genomen en dat deze worden geïmplementeerd. Daarbij gaf het college aan dat de timing van de rekenkamer goed was, gezien de lopende voorbereidingen van het college op een nieuwe economische visie. Het raadsvoorstel dat de rekenkamer naar aanleiding van haar onderzoek heeft opgesteld is op 22 mei 2019 in de commissie Bestuur en op 13 juni 2019 in de gemeenteraad behandeld. In de gemeenteraad is het raadsvoorstel van de rekenkamer unaniem aangenomen.¹

Het college stuurde op 7 oktober 2019 de Economische visie Den Haag+ 2030 (RIS 303550) voor instemming en de Economische uitvoeringsagenda 2019-2022 (RIS 303548) ter informatie naar de raad. De rekenkamer heeft begin 2020 in een brief voor de raad inzichtelijk gemaakt in hoeverre hiermee opvolging is gegeven aan het raadsbesluit dat is genomen naar aanleiding van ons onderzoek. Met de economische visie en het uitvoeringsprogramma heeft het college zichtbaar meer structuur en transparantie aangebracht in het economische beleid. Dit is een positieve ontwikkeling. Kanttekening hierbij is dat de economische visie en uitvoeringsagenda voor de raad nog onvoldoende inzicht geven in de veronderstelde effectiviteit en doelmatigheid van het economisch beleid.²

‘Uit de markt prijzen’, onderzoek naar de tarieven op de Haagse Markt

Wat hebben we gedaan?

Sinds de herinrichting van de markt op de Herman Costerstraat is er discussie over de tarieven tussen de gemeente en de (vertegenwoordigers van de) marktondernemers. Op 25 januari 2018 nam de gemeenteraad een motie aan met het verzoek aan de rekenkamer een onderzoek te doen naar de tarieven van de Haagse Markt (RIS298987). Op 14 februari 2019 heeft de rekenkamer het feitenrapport met bevindingen voor feitelijk wederhoor afgerond. Voor het feitelijk wederhoor vroeg de ambtelijke organisatie van de gemeente vervolgens verlenging aan. Na het ontvangen van de feitelijke wederhoorreactie die deels op hoofdlijnen was, heeft de rekenkamer de ambtelijke organisatie de gelegenheid gegeven om meer inhoudelijk te reageren op de onderbouwingen in het rapport. Op 13 mei 2019 kreeg de rekenkamer de laatste informatie van de ambtelijke organisatie die nodig was om de feitelijke wederhoorreactie te verwerken. Na de verwerking van het feitelijk wederhoor is het bestuurlijk rapport met conclusies en aanbevelingen afgerond en op 5 juni 2019 voor bestuurlijk wederhoor verzonden naar het college van B&W. Voor het bestuurlijk wederhoor vroeg het college een verlenging van de reactietermijn met één week. Op 9 juli 2019 ontving de rekenkamer de bestuurlijke reactie van het college.

¹ RIS303198 Notulen van de raad van 13 juni 2019

² RIS 304683 Brief opvolging raadsbesluit ‘Tel uit je winst’, Rekenkamer Den Haag, 21 februari 2020

Het rapport 'Uit de markt prijzen' met de conclusies en aanbevelingen en achterliggende bevindingen is op 18 juli 2019 gepubliceerd. De rekenkamer heeft met dit onderzoek beoogd voor de gemeenteraad inzichtelijk te maken of de Haagse Markttarieven zoals die aan ondernemers in rekening worden gebracht in overeenstemming zijn met de met hen gemaakte afspraken en de besluiten van de gemeenteraad.

Wat hebben we bereikt?

Het college dankt de rekenkamer in haar bestuurlijke reactie voor het uitvoerige onderzoek naar de tarieven van de Haagse Markt en waardeert het feit dat aandacht is besteed aan de complexe exploitatie van de Haagse Markt. Hoewel de rekenkamer aan het college heeft gevraagd om in haar bestuurlijke reactie in het bijzonder op de conclusies en aanbevelingen te reageren, geeft het college aan hier alleen in algemene zin op te reageren. Hierdoor is op basis van de bestuurlijke reactie niet duidelijk met welke conclusies van de rekenkamer het college het wel en niet eens is, en in welke mate het college voornemens is de aanbevelingen van de rekenkamer over te nemen.

Op 17 juli 2019, één dag voor de publicatie van ons onderzoek, stuurde het college een brief aan de raad met de Toekomstvisie op de Haagse markten.³ Vervolgens stuurde het college op 24 september 2019 een brief naar de raad over de Transformatie van de Haagse Markt, waarin het college ingaat op enkele aanbevelingen van de rekenkamer.⁴

In eerste instantie zou de behandeling van het rapport in de commissie Bestuur van 2 oktober 2019 plaatsvinden. Omdat er begin oktober echter geen meerderheidscoalitie meer was is de behandeling uitgesteld tot na de totstandkoming van een nieuwe meerderheidscoalitie in december 2019. Op donderdag 30 januari 2020 vond in de commissie Leefomgeving het eerste deel van de behandeling plaats. Tijdens deze behandeling kwamen zowel ons rapport als het onderzoek van de gemeentelijke accountantsdienst (GAD) naar het publiekrechtelijke deel van de markttarieven aan de orde. Ten behoeve van het tweede deel van de behandeling heeft de rekenkamer op 21 februari 2020 in een brief verduidelijkt dat er geen tegenstrijdigheden tussen beide onderzoeken zijn. De GAD bevestigde bij de behandeling op 12 maart 2020 in de commissie Leefomgeving dat er geen licht zit tussen beide rapporten. Wanneer het raadsvoorstel van de rekenkamer voor de raadsvergadering wordt geagendeerd is bij dit schijven nog niet bekend.

³ RIS303122 Brief Toekomstvisie Haagse markten, college van B&W, 17 juli 2019

⁴ RIS 303572 Transformatie Haagse Markt, college van B&W, 24 september 2019

1.4 Lopende onderzoeken

Onderwijs- en Cultuurcomplex

Wat hebben we gedaan?

Dit onderzoek is in december 2017 gestart en kent inmiddels een zeer lange doorlooptijd. We hebben de gemeenteraad, in september 2018, geïnformeerd over aanpassing van onze planning. Oorzaak was onder andere de moeizame informatieverstrekking door de ambtelijke organisatie. Deels omdat terughoudend werd omgegaan met het verstrekken van (geheime) informatie aan de rekenkamer en deels omdat de kennis over het Onderwijs en Cultuur Complex en de dossieropbouw hiervan versnipperd was. Daarnaast koos de rekenkamer naar aanleiding van het sluiten van de 'packagedeal' tussen de gemeente en de aannemer van het OCC in juli 2018 voor uitbreiding van het onderzoek met een deel dat zich richt op de gekozen contractvorm en het contractmanagement (zie RIS300608 Voortgang onderzoeksprogramma 2018 Rekenkamer). Twee nieuwe ontwikkelingen hebben ertoe geleid dat de publicatie van dit onderzoek nu verwacht wordt in het tweede kwartaal van 2020. Ten eerste het uitblijven van een definitief bedrijfsplan van de stichting Dans- en Muziekcentrum tot begin 2020 en ten tweede een flinke uitloop van het feitelijk wederhoor bij de ambtelijke organisatie op ons feitenrapport, dat wij op 5 november 2019 hebben aangeboden. Na een verlenging van de reguliere termijn voor wederhoor, was de feitelijke reactie zodanig dat wij de ambtelijke organisatie hebben moeten verzoeken nogmaals in te gaan op mogelijke onjuistheden in het feitenrapport en de status van openbaarheid van de gebruikte bronnen. Ook voor deze nadere reactie verzocht de ambtelijke organisatie om verlenging van het wederhoor. Omdat wij veel belang hechten aan een volledig en zorgvuldig wederhoor is ingestemd met deze verlenging. De definitieve reactie van de ambtelijke organisatie hebben wij op 14 februari 2020 ontvangen, ruim drie maanden na de start van het wederhoor.

De directe aanleiding voor dit onderzoek was de publicatie van het voorlopige bedrijfsplan voor het Onderwijs- en Cultuurcomplex in oktober 2017. Ons doel was te beoordelen in hoeverre de gemeenteraad zicht heeft op de risico's in de bedrijfsvoering en de financiële consequenties daarvan. In het voorjaar van 2019 heeft het college de gemeenteraad geïnformeerd over de publicatie van een definitief bedrijfsplan nog voor de zomer van 2019. In september 2019 werd duidelijk dat het vernieuwde bedrijfsplan pas voor eind 2019 in de raad besproken zou kunnen worden.⁵ Daarop hebben wij, om verdere vertraging van de overige twee delen (over de kaderstelling & uitvoering en contract & contractmanagement) te voorkomen, besloten dit deel van het onderzoek uit te stellen tot na de publicatie van het bedrijfsplan.

Wat hebben we bereikt?

Als gevolg van de hierboven beschreven ontwikkelingen, is de planning niet gehaald. We verwachten de eerste twee delen van het onderzoek naar het OCC in het tweede kwartaal van 2020 te publiceren.

⁵ Op 29 januari jl. is het bedrijfsplan aangeboden aan de gemeenteraad.

Participatiewet – begeleiding van jongeren naar werk of school

Wat hebben we gedaan?

Op 27 februari 2019 hebben wij de opzet voor het onderzoek naar de begeleiding van jongeren in het kader van de Participatiewet. De rekenkamer wil met dit onderzoek voor de raad inzichtelijk maken in hoeverre de gemeente er in slaagt om jongeren van 18 tot 27 jaar de benodigde ondersteuning te bieden om naar school of aan het werk te gaan. Daarnaast beoogt de rekenkamer met dit onderzoek bij te dragen aan de ontwikkeling en kwaliteitsverbetering van het gemeentelijke beleid ten aanzien van de begeleiding van jongeren naar school of werk.

We hebben voor dit onderzoek met jongeren gesproken en onder jongeren die begeleiding krijgen van de gemeente een enquête gehouden. Van een aantal van hen hebben we ook dossiers geanalyseerd om te achterhalen hoe de begeleiding er in de praktijk uitziet. Daarnaast voeren we een analyse uit op basis van microdata over alle jongeren in Den Haag, waarbij het doel is meer inzicht te krijgen in de afzonderlijke doelgroepen, de achterliggende problematiek van jongeren en de aansluiting van de aanpak op die problematiek.

Wat hebben we bereikt?

We verwachten dit onderzoek af te ronden en te publiceren voor het zomerreces van 2020.

Aanpak afvalgerelateerde overlast in de openbare ruimte

Wat hebben we gedaan?

Om als rekenkamer ook in te spelen op vragen die bij burgers leven, hebben wij in 2018 een enquête uitgezet bij het Stadspanel Den Haag. Op basis van de uitkomsten van deze enquête is in het jaarplan 2019 een onderzoek naar de aanpak van afvalgerelateerde overlast in de openbare ruimte opgenomen. Op 2 mei 2019 is de rekenkamer gestart met dit onderzoek, waarmee de rekenkamer voor de gemeenteraad inzichtelijk wil maken of de aanpak van de gemeente doeltreffend en doelmatig is. Hierbij gaat de rekenkamer specifiek in op de vraag hoe de gemeente beschikbare informatie gebruikt bij het bepalen van prioriteiten en inzet bij de aanpak van afvalgerelateerde overlast in de openbare ruimte.

Het onderzoek richt zich specifiek op drie handhavingsprioriteiten – de overlast van hondenpoep, van weesfietsen en van rommel op straat – en kijkt naast het stedelijk beleid naar twee casussen: de stadsdelen Centrum en Segbroek.

De rekenkamer heeft voor dit onderzoek het beleid van de gemeente bestudeerd, interviews gehouden met beleidsambtenaren, (groeps)interviews gehouden met direct betrokkenen bij de uitvoering, straatinterviews met burgers gehouden en databestanden geanalyseerd.

Wat hebben we bereikt?

We verwachten dit onderzoek af te ronden en te publiceren voor het zomerreces van 2020.

Geheimhouding

Wat hebben we gedaan?

Op 5 augustus 2019 is de rekenkamer gestart met een onderzoek naar geheimhouding (RIS303372). De rekenkamer wil met dit onderzoek voor de raad inzichtelijk maken of het beleid en de praktijk rondom geheimhouding in overeenstemming zijn met wet- en regelgeving en of het principe van 'openbaar tenzij' ook in de praktijk goed wordt nageleefd.

De rekenkamer heeft beoordeeld in hoeverre het wettelijk kader inzake geheimhouding op adequate wijze is vastgelegd in beleid. Hiervoor zijn de beleidsdocumenten en beschrijvingen van de werkprocessen van de gemeente bestudeerd en zijn interviews met ambtenaren van de gemeente gehouden. Het beleid van de gemeente is hierbij vergeleken met nationale wet- en regelgeving, relevante jurisprudentie en normenkaders over geheimhouding uit andere rekenkameronderzoeken. Daarnaast is een start gemaakt met de beoordeling van de vraag of de uitvoering rondom geheimhouding in de praktijk aansluit op de wettelijke en gemeentelijke kaders. Hiervoor heeft de rekenkamer in november 27 casussen geselecteerd waarbij geheimhouding aan de orde was. Voor de beoordelingen van het beleid en de casussen wordt de rekenkamer ondersteund door prof. mr. dr. S.A.J. Munneke, hoogleraar staatsrecht aan de Rijksuniversiteit van Groningen. Ook heeft de rekenkamer een enquête aan raadsleden en fractievertegenwoordigers gestuurd, om hun ervaringen met geheimhouding te peilen. De voorlopige resultaten hiervan zijn gebruikt om in een besloten werkbijeenkomst met raadsleden en fractievertegenwoordigers op 11 februari 2020 dieper in te gaan op de achtergronden.

Wat hebben we bereikt?

Naar verwachting wordt dit onderzoek afgerond in het tweede kwartaal van 2020.

1.5 Verkenningen

Verkenning Jeugdzorg H10

Wat hebben we gedaan?

In het jaarplan 2019 was voor het vierde kwartaal van 2019 de start van een verkenning naar de Jeugdzorg opgenomen. In het kader van deze verkenning zouden wij ook de rol van het inkoopbureau H10 betrekken en in overleg treden met de andere bij de H10 betrokken rekenkamers en rekenkamercommissies. Echter, in een regionale bijeenkomst van rekenkamers en rekenkamercommissies in april 2019 in Zoetermeer is op initiatief van de rekenkamercommissie WVOLV⁶ afgesproken dat de rekenkamer(commissie)s van Den Haag, WVOLV en Zoetermeer een onderzoeksopzet voor het onderwerp 'inkoop Jeugdzorg H10' opstellen. De Rekenkamer Den Haag heeft vervolgens met de secretarissen van de rekenkamer(commissie)s WVOLV en Zoetermeer, onder begeleiding van de bestuurders, in de periode mei tot en met september 2019 een verkenning uitgevoerd en een onderzoeksvoorstel gemaakt. Daartoe zijn diverse documenten bestudeerd en gesprekken gevoerd; onder meer met ambtenaren en met de directeur (a.i.) van het H10 Inkoopbureau. Eind oktober 2019 is

⁶ WVOLV staat voor Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg.

het onderzoeksvoorstel in het raadhuis van Wassenaar gepresenteerd aan de rekenkamer(commissie)s van de overige H10-gemeenten. Na de presentatie is gevraagd aan de rekenkamer(commissie)s in november te besluiten om al dan niet aan het voorgestelde onderzoek deel te nemen. Alle rekenkamer(commissie)s van de H10-gemeenten hebben vervolgens besloten mee te doen aan het onderzoek. De Rekenkamer Den Haag, die een groot deel van het onderzoek zal uitvoeren, is vervolgens in december verder gegaan met de voorbereiding van het onderzoek.

Wat hebben we bereikt?

De verkenning heeft geleid tot een gezamenlijk onderzoek van de rekenkamers en rekenkamercommissies van de H10-gemeenten naar de Jeugdhulp H10. Voor de werkzaamheden die de Rekenkamer Den Haag uitvoert, ontvangen wij een vergoeding van de andere H10-rekenkamer(commissie)s. De Rekenkamer Den Haag heeft de onderzoeksopzet (RIS304314) op 10 januari 2020 gepubliceerd en opgenomen in het Jaarplan 2020, zie [paragraaf 2.1 van het Jaarplan 2020](#).

Verkenning Energietransitie

Wat hebben we gedaan?

In de Meerjarenstrategie 2017-2020 van de rekenkamer is opgenomen dat de rekenkamer een verkenning wil doen naar de energietransitie. Die verkenning is in 2017 uitgevoerd. Echter, omdat de energietransitie bij de gemeente nog nauwelijks op gang was gekomen, werd door de rekenkamer besloten op een later moment opnieuw een verkenning uit te voeren. Gedurende 2019 heeft de rekenkamer de ontwikkelingen gevolgd op het gebied van duurzame energie in Den Haag en de instrumenten die de gemeente inzet of wil inzetten in het kader van de energietransitie en de klimaatdoelstellingen.

Wat hebben we bereikt?

De verkenning heeft in februari 2020 geleid tot een interne notitie met mogelijke onderzoeksonderwerpen. Twee van deze onderwerpen worden in de eerste helft van 2020 nader uitgewerkt, waarna besloten wordt of voor één van deze onderwerpen een onderzoek wordt uitgevoerd, zie [paragraaf 2.3 van het Jaarplan 2020](#).

Verkenning Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)

Wat hebben we gedaan?

In het tweede halfjaar van 2018 hebben we een verkenning uitgevoerd naar de metropoolregio. In de metropoolregio dragen 23 samenwerkende gemeenten in Zuid-Holland de ambitie uit om van de zuidelijke Randstad een metropoolregio te maken met een goede infrastructuur en een aantrekkelijk economisch vestigingsklimaat. De gemeenten hebben daarvoor eind 2014 via de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) opgericht. Het doel van onze verkenning naar de MRDH was, ter voorbereiding op een mogelijk onderzoek, in beeld te brengen wat de taken van de MRDH zijn en wat mogelijke onderzoeksthema's zijn.

Wat hebben we bereikt?

Omdat de MRDH een gemeenschappelijke regeling is, hebben alle rekenkamers en rekenkamercommissies van de deelnemende gemeenten het recht om onderzoek bij de MRDH uit te voeren. Het is echter ondoelmatig als meerdere rekenkamers de MRDH onderzoeken. Voor een rekenkamer en rekenkamercommissie is het bovendien

onaantrekkelijk om zelfstandig een onderzoek te financieren waar andere rekenkamers en gemeenten ook voordeel bij hebben. De Rekenkamer Rotterdam en Rekenkamer Den Haag hebben daarom samen het voortouw genomen om in overleg met de andere rekenkamers en rekenkamercommissies een onderzoek bij de MRDH uit te voeren. Daarbij wordt gezocht naar mogelijkheden om vanuit de MRDH een bijdrage voor dit onderzoek te krijgen, zodat indirect alle inwoners van de deelnemende gemeenten hier in gelijke mate aan bijdragen. Wanneer hierover meer duidelijkheid bestaat, zullen we de gemeenteraad nader informeren.

1.6 Navolging op afgeronde onderzoeken

Opvolging onderzoek 'Van de straat' (maatschappelijke opvang)

Na behandeling van het onderzoeksrapport 'Van de Straat' in de commissie Samenleving op 1 februari 2018 is het raadsvoorstel op 15 februari 2018 behandeld door de raad. De gemeenteraad stelde het voorstel met één wijziging vast en verzocht het college binnen 6 maanden met een plan van aanpak te komen waarin de punten uit het raadsbesluit nader zouden zijn uitgewerkt. Op 18 december 2018 zond het college een plan van aanpak Maatschappelijke Opvang aan de gemeenteraad. De rekenkamer heeft daar op 14 januari 2019 een reactie op gegeven en deze aan de gemeenteraad gezonden. In het jaarverslag 2018 (RIS302174) heeft de rekenkamer uitgebreider gerapporteerd over haar onderzoek en haar reactie.

Opvolging onderzoek 'Eerlijk delen' (subsidies)

Op 24 augustus 2017 hebben we het onderzoek 'Eerlijk delen' naar het door de gemeente gevoerde subsidiebeleid gepubliceerd (RIS297663). In dit onderzoek werd de opvolging door de gemeente van het in 2011 gepubliceerde onderzoek 'Van uitgaven naar uitkomsten' (RIS181562) en de actuele stand van zaken ten aanzien van de doeltreffendheid en doelmatigheid van de subsidieverstreking onderzocht. Bij de behandeling van het onderzoek in de commissie bestuur op 29 november 2017 is door het college aangegeven dat er in maart 2018 een nieuw beleidskader subsidies zou worden gepresenteerd, waarin ook ingegaan zou worden op de aanbevelingen van de rekenkamer. In het kader van de navolging van ons onderzoek 'Eerlijk delen', hadden we in ons jaarplan 2018 én in ons jaarplan 2019 opgenomen een reactie te geven op het nieuwe beleidskader van het college. Tot dit moment is er echter nog geen voorstel van het college verschenen voor een nieuw beleidskader subsidies. De rekenkamer heeft derhalve ook geen brief geschreven over de opvolging van het raadsbesluit.

1.7 Wet toezicht accountantsorganisaties

Wat hebben we gedaan?

De rekenkamer is op grond van de gemeentewet artikelen 184a en 213 lid 8 toezichthouder op de gemeentelijke accountantsdienst (GAD). In dit kader dient de rekenkamer ook de betrouwbaarheid te beoordelen van (mede-) beleidsbepalers van de GAD. De rekenkamer heeft in de maanden juni en juli een betrouwbaarheidsbeoordeling laten uitvoeren naar de destijds recent aangestelde plaatsvervangend directeur van de GAD.

Wet hebben we bereikt?

Op grond van artikel 185 lid 2 van de gemeentewet hebben wij de uitkomsten van de betrouwbaarheidsbeoordeling van het nieuwe directielid van de GAD gedeeld met de gemeenteraad (RIS303451). De uitkomst van de beoordeling gaf geen aanleiding tot bezwaar tegen de aanstelling van de betreffende kandidaat op de genoemde functie.

1.8 Visitatie Rekenkamer Den Haag

In het kader van het kwaliteitshandvest van de grote lokale rekenkamers hebben wij onder leiding van een onafhankelijke voorzitter de kwaliteit en kwaliteitsborging van de processen en organisatie van de rekenkamer door collega-rekenkamers laten beoordelen. Hoewel de algemene conclusie was dat de Rekenkamer Den Haag goed op weg is om te voldoen aan de normen zoals die in het Kwaliteitshandvest worden gesteld, was de wijze van onderbouwing van het oordeel van de visitatiecommissie aanleiding om met de medeondertekenaars van het kwaliteitshandvest nieuwe afspraken te maken over de wijze waarop de visitaties in de toekomst uitgevoerd worden.

1.9 Meerjarenstrategie 2017 – 2020

In maart 2016 publiceerde de rekenkamer een meerjarenstrategie voor de jaren 2017 - 2020; 'Onderzoek waarop u kunt rekenen' (RIS 294215). Met de meerjarenstrategie geeft de rekenkamer inzicht in de doelen voor de rekenkamer en de wijze waarop we daaraan invulling willen en kunnen geven. De ambities zoals die in de meerjarenstrategie zijn neergelegd onderstreepten de noodzaak tot versterking van de rekenkamer. Naar aanleiding van de meerjarenstrategie heeft de gemeenteraad eind 2016 besloten tot een uitbreiding van het budget van de rekenkamer, waarmee 50% van de benodigde versterking van de rekenkamer mogelijk werd. Wij hebben op 28 maart 2019 een brief aan het presidium gezonden met een terugblik op de meerjarenstrategie en de bereikte resultaten als gevolg van de budgetuitbreiding, vergezeld van een voorstel voor de begroting voor 2020.

Op 22 mei 2019 is de brief van de rekenkamer aan het presidium behandeld in de commissie Bestuur waarna het debat op 13 juni 2019 is afgerond in de gemeenteraad. Een motie om het budget van de rekenkamer te verhogen én een motie om het presidium te verzoeken hierover in overleg te gaan met het college worden echter door de gemeenteraad verworpen. Bij de behandeling van de Programmabegroting 2020-2023 op 20 februari 2020 heeft de gemeenteraad wel een motie aangenomen waarin aan het college is verzocht de wens voor capaciteitsuitbreiding van de rekenkamer als knelpunt in de voorjaarsnota 2020 op te nemen en te bezien of er extra financiële ruimte voor de rekenkamer kan worden gevonden.⁷

⁷ Motie Financiële ruimte Rekenkamer (gewijzigd HSP.12) en RIS304642 Besluitenlijst raadsvergadering van 20 februari 2020, p. 8

1.10 Activiteiten leden rekenkamer

De rekenkamer bestaat uit drie leden die onafhankelijk zijn van het gemeentebestuur. De voorzitter van de rekenkamer wordt geacht zijn functie in 12 uur per week te vervullen, voor de leden is dat 8 uur per week. Zij besteden het grootste gedeelte van hun tijd aan overleg en werkzaamheden voor de opzet, begeleiding, publicatie en behandeling van onderzoeksprojecten.

In 2019 hebben de leden elf maal een reguliere rekenkamervergadering gehouden. De leden woonden daarnaast relevante raads(commis)sie)vergaderingen en werkconferenties bij. Ook wordt er met directeuren/voorzitters van andere rekenkamers, zoals de G4 en Algemene Rekenkamer, periodiek overleg gevoerd. De voorzitter besteedt verder tijd aan de interne organisatie van de rekenkamer.

De huidige leden van de rekenkamer hebben de volgende nevenfuncties:

Manus Twisk (voorzitter)

- Teammanager Financiën, gemeente Lansingerland, bezoldigd, vanaf 2020

Pauline Reeuwijk (lid en plaatsvervangend voorzitter)

- Expert onderzoeker en programmacoördinator Zorg en Sociale Zekerheid bij de Algemene Rekenkamer, bezoldigd, vanaf 2018

Wicher Schönau (lid)

- Partner van TwynstraGudde, bezoldigd, vanaf 2018

1.11 Overige activiteiten

In april 2019 nam de rekenkamer deel aan een regionale werkbijeenkomst van rekenkamers en rekenkamercommissies over Geheimhouding, de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) en de Jeugdzorg H10. Juli 2019 is de rekenkamer op werkbezoek geweest over afvalgerelateerde overlast in de openbare ruimte. Hierbij is o.a. gesproken met beleidsmedewerkers, handhavers en een ORAC-adoptant.

Naar aanleiding van de publicatie van ons onderzoek over de tarieven op de Haagse Markt hebben wij de resultaten van ons onderzoek in juli 2019 gepresenteerd aan vertegenwoordigers van de ondernemers op de Haagse Markt en in september 2019 hebben wij de resultaten gepresenteerd aan de ondernemers zelf.

In september 2019 hebben de leden van de rekenkamer en alle medewerkers van de ondersteunende staf in Den Haag straatinterviews gehouden over overlast in de openbare ruimte.

2 WAT HEEFT HET GEKOST?

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2019 (oorspronkelijk)	Begroting 2019 (gewijzigd)	Realisatie 2019
Personeelskosten staf	544	544	501
Honorering leden rekenkamer	71	71	71
Inhuur	62	60	76
Overheadkosten (huisvesting, werkplek, etc.)	110	110	110
Diversen	31	31	21
Totaal	818	816	779
		Resultaat	37

Tabel 2. Financieel overzicht 2019

De rekenkamer stuurt op een neutraal resultaat van de jaarrekening, waarbij prioriteit ligt op het voorkomen van een negatief resultaat. De oorspronkelijke begroting bedroeg € 818.000 en is gedurende het jaar verlaagd naar € 816.000. Het eindresultaat bedraagt € 37.000. Dit is 4,5% van de begroting. Conform de verordening neemt de rekenkamer het resultaat (tot maximaal 10% van de omvang van de begroting) mee naar 2020.

2.1 Toelichting per post

De *Personeelskosten* waren lager dan begroot vanwege het vertrek van een onderzoeker per 1 augustus 2018. De gemiddelde omvang van de staf in 2019 was 6,0 fte. De onderuitputting is voor een deel benut voor de overbesteding op de post inhuur derden.

Honorering leden rekenkamer: de realisatie is conform begroting.

Inhuur: ten behoeve van een aantal (onderzoeks-) activiteiten is gebruik gemaakt van inhuur van derden (zie tabel 3). Ter dekking van de overbesteding op de inhuur van € 16.000 is de ruimte benut die ontstond door onderuitputting van de post personeelskosten (zie hiervoor).

Inhuur	Bedrag (x € 1.000)
Onderzoek Participatiewet	23
Onderzoek Geheimhouding	16
Onderzoek Economisch beleid	7
Onderzoek Onderwijs- en Cultuurcomplex (OCC)	6
Onderzoek Wet Toezicht Accountantsorganisaties (Wta)	3
Onderzoek Haagse Markttarieven	1
Verkenning Participatiewet	12
Verkenning Jeugdzorg	4
Visitatie Rekenkamer Den Haag	3
Functionaris Gegevensbescherming (FG)	1
Totaal	76

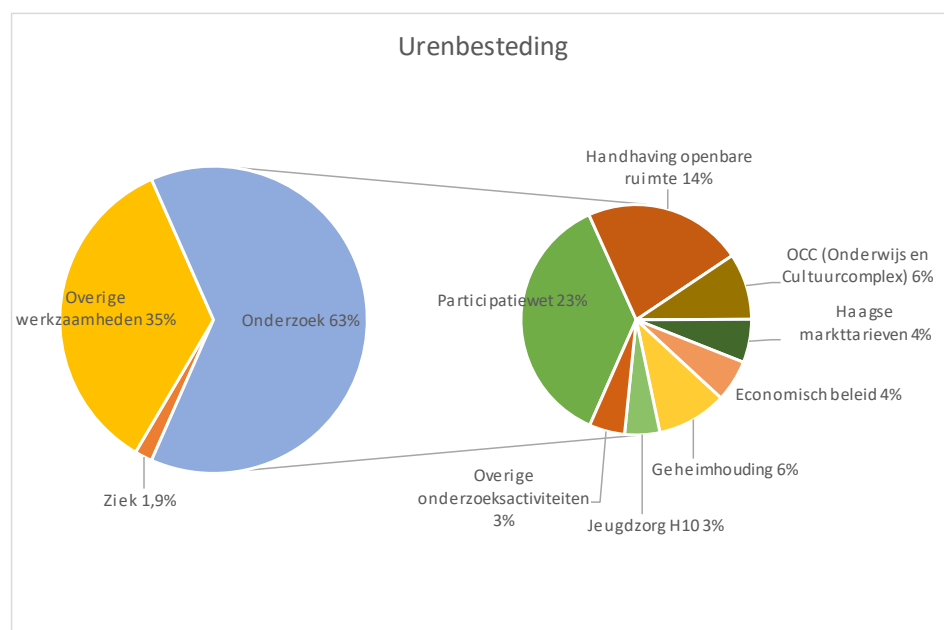
Tabel 3. Inhuur

De *Overheadkosten* betreffen de huisvestingskosten, inclusief de inrichting van de werkplekken en dienstverleningsovereenkomsten voor ICT, financiën, betalingen en personeelszaken. De realisatie komt overeen met de begroting.

Onder *Diversen* vallen de lasten voor opleidingen, lidmaatschappen, drukkosten, onkostendeclaraties van de staf, lasten voor bijeenkomsten en catering en aanschaf van kantoorbenodigdheden. De gerealiseerde lasten zijn lager dan begroot.

2.2 Urenbesteding

In onderstaande figuur is de relatieve urenbesteding van de rekenkamer opgenomen. In 2019 was het ziekteverzuimpercentage met 1,9% laag. In totaal werd 63% van de uren besteed aan de onderzoeken (incl. oriëntatie), waarvan de meeste uren zijn besteed aan de Participatiewet, Handhaving in de openbare ruimte en het Onderwijs- en Cultuurcomplex. De overige 35% van de uren werd besteed aan de aansturing van de staf, de onderzoeksprogrammering, financiën, personeelszaken, secretariële ondersteuning, overleggen en opleidingen.

Figuur 1. Besteedde uren 2019 verdeeld naar onderzoeken, algemene werkzaamheden en ziekteverzuim.

JAARPLAN 2020

Inleiding

De rekenkamer is, evenals de gemeenteraad, de burgemeester en het college, een in de gemeentewet vastgelegd bestuursorgaan. De rekenkamer is onafhankelijk en onderzoekt de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur (college, burgemeester en gemeenteraad) gevoerde bestuur. Het doel van de rekenkamer is, conform de toelichting bij de wet, de controlerende (en kaderstellende) rol van de raad te versterken en de aandacht voor met name de doeltreffendheid en doelmatigheid van het gevoerde beleid bij het bestuur te vergroten. De producten van de rekenkamer zijn tevens bedoeld als aanknopingspunt voor het gemeentebestuur om rekenschap af te leggen aan de burgers.

Onze missie is:

Het door middel van onafhankelijk en objectief onderzoek beoordelen van het door de gemeente Den Haag gevoerde bestuur met als doel het functioneren van de gemeente te verbeteren en de publieke verantwoording daarover te versterken.

In de hierna volgende hoofdstukken zijn de geplande activiteiten nader uitgewerkt. Omdat we in het jaarplan vooruitkijken is de volgorde hier andersom ten opzichte van het jaarverslag en kijken we eerst naar onze ambities en daarna naar de praktische uitwerking daarvan in 2020:

- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we daarvoor doen?
- Wat gaat dat kosten?

1 WAT WILLEN WE BEREIKEN?

In 2016 heeft de rekenkamer een meerjarenstrategie voor de jaren 2017-2020 opgesteld. In de meerjarenstrategie hebben we de volgende ambities geformuleerd.

1. Het vergroten van het bereik van de rekenkameronderzoeken naar het gevoerde beleid, zodat in de periode 2017 - 2020 vrijwel alle beleidsprogramma's uit de begroting aan bod zijn geweest. Om dit te bereiken worden circa vier onderzoeken per jaar uitgevoerd;
2. Het uitvoeren van gemiddeld drie (kleinere) onderzoeken per jaar naar het voorgenomen beleid. Deze onderzoeken zijn ondersteunend voor de kaderstellende en controlerende rol van de raad en gericht op actuele dossiers en besluitvormingsmomenten;
3. Het structureel monitoren van de opvolging van de raadsbesluiten naar aanleiding van de aanbevelingen van de rekenkamer en het hierover informeren van de raad. In dat kader voeren wij gemiddeld één opvolgingsonderzoek per jaar uit, waarin we ook inhoudelijk beoordelen of het raadsbesluit volledig is uitgevoerd;
4. Het vergroten van de kwaliteit en het verminderen van de kwetsbaarheid van de organisatie.
5. Het meer betrekken van informatie van andere gemeenten en overheidsinstanties in het onderzoek;
6. Het periodiek verrichten van onderzoek naar taken die door de gemeente op afstand zijn geplaatst en waar de gemeenteraad minder zicht op heeft;
7. Het op professionele wijze invulling geven aan de wettelijke toezichtsrol van de rekenkamer op de gemeentelijke accountantsorganisatie.

Deze ambities vormen de basis voor de jaarplannen die de rekenkamer opstelt.

In de meerjarenstrategie is een globale verdeling van onderzoeken voor de komende jaren opgenomen, waarbij een volledige spreiding over de (huidige) begrotingsprogramma's is nagestreefd. De raad heeft besloten om een deel toe te kennen van het benodigde budget om deze ambities volledig waar te kunnen maken. Het daadwerkelijk realiseren van de meerjarenplanning wordt beïnvloed door de praktische en budgettaire mogelijkheden van de rekenkamer en door de invloed van actuele ontwikkelingen die tot andere prioritering kunnen leiden. De rekenkamer volgt daarvoor de politieke agenda en onderhoudt contacten met onder andere de gemeenteraad en maatschappelijke partijen. Tenslotte zijn de wettelijke kaders en de gemeentelijke verordening voor de rekenkamer leidend bij de uitvoering van haar werkzaamheden.

In de hiernavolgende tabel is zichtbaar hoe de gerealiseerde en voorgenomen onderzoeken zich verhouden tot het in de meerjarenstrategie opgenomen onderzoeksprogramma. De gerealiseerde en lopende onderzoeken zijn als gele blokjes

opgenomen. Voor de tweede helft van 2020 moet nog een keuze gemaakt worden welk onderzoek uitgevoerd zal worden. Waarschijnlijk wordt dit binnen het thema 'Duurzaamheid, leefbaarheid en groen' een onderzoek naar de Energietransitie óf een onderzoek binnen het thema 'Woningbouw' (geel gestreepte blokjes in het schema). Gegeven de beschikbare capaciteit bij de rekenkamer die minder groot is dan de capaciteit waar in de meerjarenstrategie vanuit werd gegaan, realiseert de rekenkamer slechts ten dele de voorgenomen onderzoeken.

Thema	Onderzoeksthema	2016	2017	2018	2019	2020
Mens	Toegang tot de Wmo + opvolgingsonderzoek	Onderzoek				Opvolging
	Opvolgingsonderzoek Sociale Wijkzorgteams	Opvolging	Onderzoek			
	Participatiewet			Onderzoek		
	Onderwijs			Opvolging		
	Opvolgingsonderzoek Decentralisatie Jeugdzorg				Onderzoek	
	Bescherming privacy bij de decentralisaties				Onderzoek	
	Stadsdelen en wijkaanpak					Onderzoek
	Armoede beleid					
	Maatschappelijke opvang (toegevoegd)					
	Jeugdzorg H10 (toegevoegd i.p.v. opvolgingsonderzoek)					
Stad	Doeltreffend- en doelmatigheid Economisch beleid		Onderzoek			
	Cultuur - bezuinigingen			Onderzoek		
	Omgevingswet, bezwaartermijnen				Onderzoek	
	Opvolgingsonderzoek Luchtkwaliteit (evt. in G4-verband)				Opvolging	
	Duurzaamheid, leefbaarheid en groen					Onderzoek
	Woningbouw					Onderzoek
	Exploitatie Onderwijs- en Cultuurcomplex (toegevoegd)					
	Tarieven Haagse Markt (toegevoegd)					
	Gemeentelijk afvalbeleid (toegevoegd en gestopt)					
	Afvalgerelateerde overlast (toegevoegd: uitkomst burgerpanel)					
Bestuur en informatie	Opvolgingsonderzoek Subsidies	Opvolging				
	Opvolgingsonderzoek Digitale Veiligheid		Opvolging			
	Wet Toezicht Accountantsorganisaties (2x)		Wta		Wta	
	Metropoolregio Rotterdam Den Haag			Onderzoek		
	Gemeentelijk vastgoed				Onderzoek	
	Geheimhouding					Onderzoek

Tabel 5. Meerjarenprogramma 2016-2020 en realisatie/actuele planning (geel).

Tot en met 2020 zou de rekenkamer 14 reguliere onderzoeken uitvoeren. De rekenkamer realiseert tot en met eind 2020/begin 2021 10 onderzoeken. Voor de opvolgingsonderzoeken zou de rekenkamer tot en met 2020 4 opvolgingsonderzoeken realiseren. Met het in 2017 gepubliceerde onderzoek naar subsidies realiseert de rekenkamer echter 1 opvolgingsonderzoek.

De onderzoeken van de rekenkamer kennen doorgaans een lange doorlooptijd, mede als gevolg van een uitgebreide feitelijke en bestuurlijke wederhoorprocedure. De rekenkamer wil de raad ook gaan voorzien van onderzoeken met een kortere doorlooptijd en een lichtere wederhoorprocedure, om zo de raad te kunnen adviseren over actuele onderwerpen die op de gemeente afkomen. Op deze manier wil de rekenkamer haar rol als onafhankelijke adviseur voor de raad nadrukkelijker invullen.

2 WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

In dit hoofdstuk leggen we ons jaarplan vast voor 2020 en geven we een toelichting op de afzonderlijke producten die in het jaarplan zijn opgenomen. Dit jaar verwachten wij vier onderzoeken naar de volgende onderwerpen te publiceren:

- Het Onderwijs- en Cultuurcomplex
- Afvalgerelateerde overlast in de openbare ruimte
- De begeleiding van jongeren in het kader van de Participatiewet
- Geheimhouding.

Daarnaast loopt een gezamenlijk onderzoek met de rekenkamer(commissie)s van de andere H10-gemeenten naar de Jeugdzorg H10. Dit onderzoek wordt begin 2021 gepubliceerd. In de tweede helft van 2020 wordt gestart met het onderzoek naar de bedrijfsexploitatie van het Onderwijs- en Cultuurcomplex.

De rekenkamer heeft in het voorjaar van 2020 bij de fracties de suggesties voor onderzoek geïnventariseerd. Op basis van de input uit de fractiegesprekken zal de rekenkamer naast de hiervoor genoemde onderzoek de volgende onderzoeksactiviteiten uitvoeren:

- De lopende verkenningen naar de Woningbouw en de Energietransitie worden voortgezet, waarbij de verkenning Woningbouw nadrukkelijk de demografische ontwikkeling van Den Haag als context meekrijgt;
- Op basis van de verkenningen wordt in de tweede helft van 2020 een onderzoek naar één van beide thema's gestart;
- In het coalitieakkoord 'Samen voor de stad' is opgenomen dat 30 procent van de opbrengst van de verkoop van de aandelen Eneco onder andere wordt geïnvesteerd in een deels revolverend energietransitiefonds. De rekenkamer zal een handreiking revolverende fondsen opstellen die de raad kan gebruiken bij de besluitvorming over het instellen van het energietransitiefonds.
- Vanuit verschillende fracties zijn onderwerpen rondom het thema subsidies aangedragen. De rekenkamer zal in 2020 in een brief voor de raad inzichtelijk maken in hoeverre het college opvolging heeft gegeven aan het raadsbesluit uit 2017 dat is genomen naar aanleiding van ons onderzoek 'Eerlijk delen' naar de subsidies.⁸
- De vraag van verschillende fracties naar de kwaliteit van de geboden zorg in het sociale domein, zal na afloop van het onderzoek naar de Jeugdzorg H10 worden betrokken bij een mogelijk vervolgonderzoek in 2021 naar de toename van de kosten van de Jeugdzorg;

⁸ RIS297663 Raadsvoorstel Rekenkameronderzoek 'Eerlijk delen', conform voorstel besloten door de raad op 14 december 2017

In de onderstaande tabel is onze jaarplanning opgenomen. Hierna geven we op elk onderwerp een toelichting.

Product	Onderwerp	Datum
Onderzoek	Onderwijs- en Cultuurcomplex	Publicatie 2 ^e kwartaal 2020
Onderzoek	Participatiewet – begeleiding van jongeren	Publicatie 2 ^e kwartaal 2020
Onderzoek	Aanpak afvalgerelateerde overlast in de openbare ruimte	Publicatie 2 ^e kwartaal 2020
Onderzoek	Geheimhouding	Publicatie 2 ^e kwartaal 2020
Onderzoek	Jeugdzorg H10	Publicatie 1 ^e kwartaal 2021
Onderzoek	Bedrijfsexploitatie Onderwijs- en Cultuurcomplex	Start 3 ^e kwartaal 2020 / publicatie 2 ^e kwartaal 2021
Onderzoek	Nog te bepalen	Start 3 ^e kwartaal 2020 / publicatie 2 ^e kwartaal 2021
Handreiking	Revolverende fondsen	Afgerond 2 ^e kwartaal 2020
Verkenning (intern)	Energietransitie	Afgerond 2 ^e kwartaal 2020
Verkenning (intern)	Sturen op woningbouw	Afgerond 2 ^e kwartaal 2020
Navolging	Navolging op afgeronde onderzoeken, waaronder subsidies	Wanneer van toepassing

Tabel 6. Jaarplanning 2020

2.1 Onderzoeken

Onderwijs- en Cultuur Centrum

Zoals in het jaarverslag over 2019 onder '[wat hebben we gedaan en bereikt?](#)' al aangegeven, heeft het onderzoek naar het OCC vertraging opgelopen. Twee recente ontwikkelingen hebben er toe geleid dat de publicatie van dit onderzoek verwacht wordt in het tweede kwartaal van 2020. Ten eerste het uitblijven van een definitief bedrijfsplan van de stichting Dans- en Muziekcentrum tot begin 2020 en ten tweede een flinke uitloop in het ambtelijk wederhoor van ons feitenrapport. In september 2019 werd duidelijk dat het vernieuwde bedrijfsplan pas eind 2019 in de raad besproken zou kunnen worden.⁹ Daarop hebben wij, om verdere vertraging te voorkomen, besloten dit deel van het onderzoek uit te stellen tot na de publicatie van het bedrijfsplan. We verwachten de eerste twee delen (over de kaderstelling & uitvoering en contract & contractmanagement) van het onderzoek naar het OCC in het tweede kwartaal van 2020 te publiceren.

Participatiewet – begeleiding van jongeren

Op 27 februari 2019 hebben we de opzet voor dit onderzoek aan de gemeenteraad en het college gestuurd en is het onderzoek gestart. Met het onderzoek richt de rekenkamer zich op de begeleiding door de gemeente naar school of werk van jongeren tussen 18 en 27 jaar met arbeidsvermogen die ondersteuning nodig hebben om naar school of aan het werk te komen. De publicatie van dit onderzoek wordt verwacht in het tweede kwartaal van 2020.

Aanpak van afvalgerelateerde overlast in de openbare ruimte

Om als rekenkamer ook in te spelen op vragen die bij burgers leven, hebben wij in 2018 een enquête uitgezet bij het Stadspanel Den Haag. Op basis van de uitkomsten van deze enquête is in het jaarplan 2019 een onderzoek naar de aanpak van afvalgerelateerde overlast in de openbare ruimte opgenomen. Op 2 mei 2019 is de rekenkamer gestart met dit onderzoek waarmee de rekenkamer voor de gemeenteraad inzichtelijk wil maken of de aanpak van de gemeente doeltreffend en doelmatig is. Hierbij gaat de rekenkamer specifiek in op de vraag hoe de gemeente beschikbare informatie gebruikt bij het bepalen van prioriteiten en inzet bij de aanpak van afvalgerelateerde overlast in de openbare ruimte. Het onderzoek richt zich specifiek op drie handhavingsprioriteiten – de overlast van hondenpoep, van weesfietsen en van rommel op straat – en kijkt naast het stedelijk beleid naar twee casussen: de stadsdelen Centrum en Segbroek. We verwachten dit onderzoek af te ronden en te publiceren voor het zomerreces van 2020.

⁹ Op 29 januari jl. is het bedrijfsplan aangeboden aan de gemeenteraad.

Geheimhouding

In augustus 2019 zijn we een onderzoek naar geheimhouding gestart (RIS303372). De aanleiding van het onderzoek is dat het onderwerp geheimhouding regelmatig speelt in de gemeenteraad. Het doel van het onderzoek is om voor de gemeenteraad inzichtelijk te maken of het beleid en de praktijk rondom geheimhouding in overeenstemming zijn met de wet- en regelgeving en of het principe van ‘openbaar tenzij’ ook in de praktijk goed wordt nageleefd. De publicatie van onderzoek geheimhouding staat gepland aan het einde van het tweede kwartaal in 2020.

Jeugdhulp H10

In januari 2020 zijn we een gezamenlijk onderzoek gestart, in samenwerking met de rekenkamer(commissie)s van de andere H10-gemeenten, naar de Jeugdhulp H10. Aanleiding van het onderzoek zijn de landelijke tekorten in de jeugdzorg. Daarnaast ervaren raadsleden weinig grip te hebben op de jeugdhulp. Den Haag en de overige H10-gemeenten kopen in gezamenlijk verband jeugdhulp in via het H10 Inkoopbureau. Op initiatief van de rekenkamercommissie WVOLV is samen met de rekenkamer(commissie)s van Den Haag en Zoetermeer een onderzoeksopzet voorgelegd aan en vastgesteld door de overige rekenkamer(commissie)s (RIS304314). Het doel van het onderzoek is enerzijds het inzichtelijk maken van de toename van de kosten in de jeugdhulp, en anderzijds het beoordelen van de voortgangsinformatie aan de gemeenteraden t.a.v. jeugdhulp. Het onderzoek bestaat uit drie onderdelen, de Rekenkamer Den Haag neemt een groot gedeelte van de eerste twee delen voor haar rekening. We verwachten dit onderzoek te kunnen publiceren in januari 2021.

Bedrijfsexploitatie Onderwijs- en Cultuurcomplex

Op 29 januari 2020 heeft het college het bedrijfsplan voor het Onderwijs- en Cultuurcomplex aangeboden aan de gemeenteraad. Zoals hiervoor aangegeven zal rekenkamer eerst de eerste twee delen van het onderzoek naar het OCC over de kaderstelling & uitvoering en contract & contractmanagement afronden en pas vanaf het derde kwartaal 2020 het bedrijfsplan beoordelen. De rekenkamer verwacht de resultaten van de beoordeling van het bedrijfsplan in het 2^e kwartaal van 2021 te kunnen publiceren.

Nog te bepalen

In de tweede helft van 2020 zal de rekenkamer een onderzoek naar een nog te bepalen onderzoeksthema starten. Op dit moment worden hiertoe twee verkenningen uitgevoerd, namelijk een verkenning naar de Energietransitie en een verkenning naar de Woningbouw. Beide thema's vloeien voort uit het onderzoeksprogramma in de meerjarenstrategie en de gesprekken met de raadsfracties die wij begin 2019 en begin 2020 hebben gehouden.

2.2 Kortlopende onderzoeken

Handreiking revolverende fondsen

Op 25 november 2019 werd bekend dat de verkoop van de Eneco-aandelen circa € 675 mln. oplevert (RIS303996). In het coalitieakkoord 'Samen voor de stad' van december 2019 is opgenomen dat 30 procent van deze opbrengst onder andere wordt geïnvesteerd in een deels revolverend energietransitiefonds. De rekenkamer zal een handreiking revolverende fondsen opstellen die de raad kan gebruiken bij de besluitvorming over het fonds. Hiervoor zal de rekenkamer onderzoeken van de Algemene Rekenkamer, onderzoeken van andere lokale rekenkamers en experts raadplegen. Met de handreiking geeft de rekenkamer invulling aan haar ambitie om de raad als onafhankelijk adviseur op actuele onderwerpen te ondersteunen bij de besluitvorming.

Verkenningen

Als voorbereiding op mogelijke onderzoeken voert de rekenkamer jaarlijks ter oriëntatie een aantal verkenningen uit naar relevante onderwerpen. Verkenningen kunnen relatief kort zijn wanneer er een directe en urgente aanleiding is voor een onderzoek. Omdat wij de ambitie hebben met ons onderzoek alle beleidsdomeinen van de gemeente te bereiken, kan voor een verkenning ook het opbouwen van kennis over een specifiek onderwerp nodig zijn, voordat een onderzoeksopzet, met afbakening en vraagstelling, kan worden opgesteld. Een verkenning kan leiden tot een onderzoeksopzet en daarmee de start van een onderzoek, maar kan ook leiden tot het níet uitvoeren van een onderzoek. Een verkenning kan ook leiden tot een kortlopend onderzoek met een meer informierend dan beoordelend karakter.

Energietransitie

Gedurende 2019 heeft de rekenkamer de ontwikkelingen gevolgd op het gebied van duurzame energie in de Den Haag en de instrumenten die de gemeente inzet of wil inzetten in het kader van de energietransitie en de klimaatdoelstellingen. Dit heeft in februari 2020 geleid tot een interne notitie met mogelijke onderzoeksonderwerpen. Eén van deze onderwerpen was het instellen van een deels revolverend energietransitiefonds, waarvoor de rekenkamer, zoals hiervoor aangegeven, rond de zomer van 2020 een handreiking zal opstellen. Het tweede onderwerp wat in de eerste helft van 2020 verder wordt verkend is het thema communicatie over de energietransitie. Communicatie is een belangrijk middel voor de gemeente Den Haag om alle betrokkenen mee te krijgen en de ambities op het gebied van de energietransitie waar te kunnen maken. Na afronding van deze verkenning en de verkenning Woningbouw zal de rekenkamer beslissen welk onderzoek in de tweede helft van 2020 wordt gestart.

Woningbouw

In de 'Meerjarenstrategie 2017-2020' is opgenomen dat de rekenkamer een onderzoek wil doen naar de sociale woningbouw in 2020.¹⁰ Het onderwerp 'sturen op woningbouw' is ook één van de onderwerpen die genoemd is tijdens de consultatie

¹⁰ RIS294215 Brief 'Meerjarenstrategie 2017-2020 Rekenkamer Den Haag', Rekenkamer Den Haag, 31 maart 2016, p. 20.

van raadsfracties in het voorjaar van 2019.¹¹ Hiervoor zouden we in het derde kwartaal van 2019 een verkenning naar dit onderwerp starten. Echter, vanwege prioriteiten op de afronding van de lopende onderzoeken is de verkenning in het eerste kwartaal van 2020 gestart. Naar aanleiding van de gesprekken die de rekenkamer in het voorjaar van 2020 heeft gevoerd met de gemeenteraadsfracties, is besloten bij deze verkenning ook het realiseren van voorzieningen in woonwijken te betrekken en de verkenning te bezien in het kader van de demografische ontwikkeling van de stad. We verwachten de verkenning in het tweede kwartaal van 2020 af te ronden. Na afronding van deze verkenning en de verkenning Energietransitie zal de rekenkamer beslissen welk onderzoek in de tweede helft van 2020 wordt gestart.

2.3 Monitoring raadsbesluiten n.a.v. rekenkameronderzoek

Met onze onderzoeken willen we bijdragen aan het verbeteren van het functioneren van de gemeente. Het monitoren van de opvolging van raadsbesluiten over de aanbevelingen uit onze rapporten zien wij daarbij als een belangrijke taak. We volgen daarom na de afronding van een onderzoek de implementatie van de aanbevelingen door het college. De rekenkamer toetst daarbij in hoeverre de door het college aangegeven aanpak tegemoetkomt aan het raadsbesluit en informeert de raad daarover met een brief. Op dit moment verwachten wij nog voorstellen van het college voor de navolging van het raadsbesluiten naar aanleiding van onze onderzoek naar subsidies ('Eerlijk delen', augustus 2017). Daarnaast zullen we de navolging van de in 2020 te publiceren onderzoeken ook volgen en wanneer dit aan de orde is, de gemeenteraad hierover informeren.

2.4 Opvolgingsonderzoeken

In onze meerjarenstrategie 2017-2020 (RIS 294215) hebben we onder meer de ambitie uitgesproken structureel opvolgingsonderzoeken te willen uitvoeren. Naast het beoordelen van de aanpak van het college bij de implementatie van raadsbesluiten naar aanleiding van rekenkameronderzoek, zijn we van mening dat we ook een inhoudelijk oordeel over de uitvoering van raadsbesluiten door het college moeten onderzoeken. Ons doel, zoals neergelegd in de meerjarenstrategie, is elk jaar één opvolgingsonderzoek uit te voeren. Gezien de beschikbare onderzoekscapaciteit is het echter niet mogelijk in 2020 een opvolgingsonderzoek uit te voeren.

¹¹ RIS302174 Brief 'Jaarverslag 2018 & Jaarplan 2019', Rekenkamer Den Haag, 29 maart 2019, p. 25.

3 WAT GAAT DAT KOSTEN?

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2019	Realisatie 2019	Begroting 2020
Personeelskosten staf	544	501	543
Honorering leden rekenkamer	71	71	72
Inhuur	60	76	105
Overheadkosten (huisvesting, werkplek, etc.)	110	110	108
Diversen	31	21	37
Totaal	816	779	865

Tabel 7. Begroting 2019

De begroting voor de rekenkamer in 2020 bedraagt € 865.000. Dit is inclusief het rekeningresultaat van 2019 (€ 37.000) en een bijdrage van de H10-rekenkamer(commissie)s aan de Rekenkamer Den Haag voor de uitvoering van het gezamenlijke onderzoek naar de H10-jeugdzorg (€ 27.000).

Toelichting per post

Personeelskosten ambtelijke staf

De personeelskosten blijven ten opzichte van de begroting 2019 ongeveer gelijk. Vanwege de personele wisselingen was de realisatie in 2019 lager dan begroot. In 2020 is de onderzoeksstaf weer volledig bezet.

Honorering leden rekenkamer

De lasten voor de honorering van de leden van de rekenkamer waren in 2019 gelijk aan de begroting 2019. In 2020 stijgen de lasten, omdat de honorering van raadsleden, waaraan de honorering van de leden gekoppeld is, in 2019 stijgt.

Inhuur

Het budget voor de inhuur is ten opzichte van de begroting 2019 toegenomen vanwege het gezamenlijke onderzoek naar de H10-jeugdzorg, waarvoor de Rekenkamer Den Haag € 27.000 van de andere H10-rekenkamer(commissie)s ontvangt. Het begrootte bedrag voor inhuur zal in 2020 aangewend worden voor de inhuur van extra capaciteit en specifieke deskundigheid ten behoeve van onderzoek.

Overhead

De overheadkosten nemen ten opzichte van 2019 trendmatig toe.

Diversen

Ten opzichte van de begroting 2019 zijn de kosten voor diverse uitgaven (opleidingen, abonnementen, kantoorartikelen e.d.) gelijk begroot op 31.000. De realisatie over 2017 tot en met 2019 fluctueerde tussen de 21.000 en 36.000.